

Zdzisława Piątek

**o śmierci
seksie**

i metodzie *in vitro*

universitas

o śmierci

seksie

i metodzie *in vitro*

Zdzisława Piątek

**o śmierci
seksie
i metodzie *in vitro***

Kraków

© Copyright by Zdzisława Piątek and Towarzystwo Autorów
i Wydawców Prac Naukowych UNIVERSITAS, Kraków 2011

Wydanie II poprawione

ISBN 97883-242-1561-4

TAiWPN UNIVERSITAS

Projekt okładki i stron tytułowych
Ewa Gray

www.universitas.com.pl

*Na ironię zakrawa fakt, iż nauka,
która nigdy nie dążyła do odkrycia prawd absolutnych,
a wręcz odcinała się od takich poszukiwań,
dziś jest bliżej pełnego zrozumienia świata,
niż filozofia, która zawsze miała takie aspiracje.*

Martin Moskovits, *Czy nauka jest dobra*

Przedmowa

Krótką rozprawą *O śmierci, seksie i metodzie zapłodnienia in vitro* może być potraktowana jako kontynuacja rozważań zawartych we wcześniejszym opracowaniu *Pawi ogon, czyli o biologicznych uwarunkowaniach kultury*. Tym, co je łączy, jest wykorzystanie wiedzy zgromadzonej w dziedzinie nauk przyrodniczych do wyjaśniania ważnych kwestii filozoficznych.

Sądzę, że potencjalnym czytelnikom winna jestem wyjaśnienie, a może nawet usprawiedliwienie, dlaczego w opracowaniu popularnonaukowym podjęłam tak szeroko zakrojony przedmiot rozważań. Czyniąc tak, sprzeniewierzyłam się zasadzie, której dotychczas przestrzegałam, że temat rozważań powinien być możliwie dokładnie określony, gdyż na bardzo ogólny temat nie da się napisać nic ciekawego i niebanalnego.

Mam nadzieję, że odstępując od tej zasady i podejmując niezwykle ogólne rozważania o śmierci, seksie i metodzie zapłodnienia *in vitro*, udało mi się naszkicować dalekosiężną perspektywę filogenetyczną i przedstawić nowy kierunek poszukiwań prowadzących do głębszego rozumienia istoty człowieczeństwa. Do rozumienia głębszego i dopełniającego w stosunku do spekulacji, które podejmowali filozofowie od zarania dziejów. Odwołanie się do wiedzy zgromadzonej w naukach przyrodniczych umożliwi bowiem zrozumienie, dlaczego się starzejemy, a potem umieramy, dlaczego miłość i potrzeba posiadania potomstwa odgrywają tak istotną rolę w ludzkim życiu, a także i tego, jakie funkcje spełnia i jakim wyzwaniom musi sprostać ludzki zmysł moralny.

Do przedstawienia tych trzech fundamentalnych zjawisk ludzkiego życia w perspektywie diachronicznej skłoniło mnie duże zainteresowanie wcześniej opublikowanym *Pawim ogonem*. Najcenniejszą nagrodą, jaką otrzymałam za trud napisania wspomnianej książeczki, były liczne pozytywne recenzje, a szczególnie recenzja Małgorzaty Chrzanowskiej zamieszczona w czasopiśmie „Parerga”, w której napisała, że *Jedynym mankamentem omawianej pozycji jest jej objętość, bowiem po przeczytaniu Pawiego ogona czuje się żal i lekką frustrację z powodu, że to już koniec tej uczyt duchowej*¹.

Sądzę, że nie może być większego komplementu skierowanego pod adresem autora książki niż sugestia czytelnika, który przeczytał tekst do końca i deklaruje, że byłby gotów jeszcze czytać.

Pragnę podziękować wszystkim, którzy przyczynili się do powstania tego krótkiego opracowania popularnonaukowego poświęconego analizie zjawiska śmierci w kontekście rozmnażania płciowego oraz rehabilitacji płci i roli doboru płciowego w określaniu istotnych cech natury ludzkiej.

Dziękuję Profesor Krystynie Slany, która zachęciła mnie do podjęcia tego tematu w związku z konwersatorium *Biologiczne zjawisko płci w kontekście kulturowym*, które od paru lat prowadzi dla studentów socjologii.

Dziękuję Alinie i Wiktorowi Mólom, którzy byli pierwszymi czytelnikami tej książeczki i udzielili mi cennych rad w kwestii sformułowania niektórych problemów.

Wiele myśli, które zostały przedstawione w tej książeczce, jest wynikiem swobodnych dyskusji prowadzonych z dr. Stefanem Florkiem i dr. Kajetanem Młynarskim.

Szczególne podziękowanie należy się dr. Kajetanowi Młynarskiemu, który wykonał ilustracje zamieszczone w tekście i oddał mi nieocenione zasługi w przygotowaniu go do publikacji.

Kraków, marzec 2009 r.

Zdzisława Piątek

¹ „Parerga”, nr 3, 2008.

Rozdział I

BIOLOGICZNE ZNACZENIE ROZMNAŻANIA PŁCIOWEGO, PŁEĆ A ŚMIERĆ

Uwagi wstępne

Po obaleniu muru berlińskiego dotarły do Polski nowe idee wypracowane już nieco wcześniej w światowej nauce i filozofii. Także o wiele łatwiejsze stały się wtedy bezpośrednie, międzynarodowe kontakty ludzi nauki z różnych ośrodków badawczych. W ślad za przemianami społeczno-kulturowymi pojawiły się dotacje na badania w zakresie emancypacji kobiet oraz na studia dotyczące natury stosunków pomiędzy płciami. Zostały wówczas zainicjowane – trwające do dzisiaj – głębokie przemiany w obu dziedzinach życia społecznego. Dostrzeżono bowiem doniosłość wielu problemów, które wcześniej były niedoceniane. Należały do nich między innymi sprawy płci i seksu, które przez stulecia były zepchnięte na margines jako należące do sfery tabu i niegodne badania naukowego.

Przedmiotem niniejszych rozważań będzie analiza zarówno biologicznej natury rozmnażania płciowego, jak i jego społecznej recepcji, ze szczególnym uwzględnieniem niektórych problemów, które ułatwiają ich rozumienie. Są to:

- Ewolucyjne poglądy na rolę płci i rozmnażania płciowego, które jednocześnie umożliwiają nowe spojrzenie na biologiczne zjawisko śmierci.